

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРАИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Экологияны кьорууларгъа федерал ахчадан юлюш чыгарыллыкъды

РФ-ни Федерал Жыйылыууну Къырал Думасны Экология эмда тегерекдеги къудуретни сакълау жаны бла комитети 2018 жылны бюджетине хазырланган бюджетнуо къабыл керегинди. Анга кере федерал бюджетте экологияны кьорууларгъа жыйылган ахчадан бир миллирдан сом талай регионга къалган-кьуылганлары жыйынуу,

къурутууну эм экинчи да хайырланууну юсюнден программада белгиленген жумушлары толтуруугъа жиберилликди. Къабарты-Малкъар федерал ахачны софинансирование халда аллыкъ субъектлени санына къошулганды.

Информагентстволаны материалларына кере.

Съезди Къыйматлы вопрослагъа къараллыкъды

«Единая Россия» политика партияны XVII съезди бынын 22-23 декабрде Москвада бардырылганды. Аны юсюнден партияны Баш советини президиумуну жыйылыуунда аны секретарыны къулулгун толтурган Андрей Турчак айтханды, деп билдиргенди биеге организацианы пресс-службасындан. Съезде партияны 2018 жылда баш магъаналы борчлары белгилениркиди. Андан сора да, «Единая Россияны» онуючу органдарында кадр турениуле болуукъдыла, дегенди ол. Президиумда уа биригинуо региондада белюклеринден делегатлары саны тохташтырылганды – хар эки минг адамдан биреулен. Турчакны айтханына кере, съезде партия проектлени кермючю да къуараллыкъды, дагында ушакъла бардырылган жети площадка да болуукъды. Аланы жыйылыуларындан сора уа

эсепле чыгарылып, партияны айырыула аллы программасын толтуруугъа контроль тамама-лагъан Комиссияны кенгеш болуукъды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Жазылыу – 2018

Болган затыбызны багъалай, хайырлана билейик

Хурметли жамауат!

Мен культура белюмде ишлегенли кырк жылдан атлагъанды. Ол заманы ичинде жашдан, абаданан да кеп адамга жолугурга, ала бла халпарлашарга, ишлерге да тохшенди. Сабийлени жырларга да юйретеме. Тилибизни билиуде, ариу селешинде алгынны жашла, къызла бла бюгюнню тейлюню тенгешдире турама. Арада бек уллу башхалык барды. Шендоюлеге тынгыласан, тауца селеширге энди юйрене турган оруслаула ушайдыла.

Сабий саддан башлап орусча селешгенли турадыла. Школда да хал алай. Юйде да ата-ана ала бла ушакъ бардырмаса, не уа тилибизде чыкълан газет, журнал окъумасала, сора ала-

дан не сакълайбыз? «Заман» газетибизни окъусанг, тил байлыгыбызны анда кересе. Ненча жонги сёз бла шагъарей болсама. Дагында молонитыбызны, адет-тёребиизни, тарыхыбызны, ашын адамларыбызны ослеринден а къаллай бир халпар басмаланды? Не уа эски жыраланы жарашдырып чыгарсала, къатлап-къатлап окъуп турлулгунг келеди.

Ахырында Езденланы Альбертни сёлзлерин турлендирип айттайым: «Заман» газетни алмай эсенг, таулу туюлсе, ким эсенг да, бил аны!»

БЕЧЕЛЛАНЫ Хабас, жырчы-макъамчы.

Бизни индексиз - 51532

ЭСЕПЛЕ

Иги белги салыннганды

РусГидро компанияны Къабарты-Малкъарда белюмю былай тогузу аны ичинде ишине эслерин чыгарганды. Белюмю пресс-службасындан билдиргенлени кере, бу кезиде республикада ишлеген гидроэлектростанциялары барысы да 454 миллион киловатт-сагат электрочун чыгаргандыла. Эзгъан жылны бу кезиуу бла тенгешдиргенде, ол онжети миллион киловаттха асламырак болады.

Отчёт кезиде турлю-турлю бюджеттеге налога бла 209,2 миллион сом төленгенди. Ол санда республиканыкына кеп къамлай 182 миллион жиберилгенди. Андан тышында фондлагъа да 49,2 миллион сом белюнгенди. Тошюрген фондасы очючю а белюм 326,3 миллион сом налот төлегенди. Оборудованинга ремонт этюу эмда молнок комплекс халда жаңгыртуу программалагъа 100,8 миллион сом къоратылганды, ол санда

биринчисине 21,5 миллион сом белюнгенди. Аны хайырындан кеп турлю ишлени тамамларга онг табылганды. Сёз очючю, Ашугер, Мухол, Кышхатау, Акъбаш эмда Басхан ГЭС-леде талай гидроагрегатла, трансформаторла, кранла, жыйылган сууну энише жиберген быргыыла жаңгыртылгандыла.

Былай жумашы мындан арысында да графикке кере бардырылып турлукудыла. **Бизни корр.**

ПАРЛАМЕНТ

Жер-жерли самоуправление органлары даражаларын кетюрюрге, онгларын да кенгертирге тийишлиди

Къыр-ни Парламентини Законодательство къырал къурулуш эм жер-жерли самоуправление жаны бла комитетини башламчылыгы бла Белокаменское элде «РФ-де жер-жерли самоуправленины ишин къурауну битеулю принциплерини юсюнден» Федерал законун эмда Къабарты-Малкъарны праволу октарларын толтурганды кемчиликле эм жетишилме» деген темага жыйылуу бардырылганды.

Анга законла чыгарыуучу органы спикерини орунбасары Жанатайлы Салим, Къыр-ни Башчысыны Администрацияны таматасыны орунбасары – жер-жерли самоуправленины вопрослары жаны бла управленины башчысы Сарбашланы Светлана, Къыр-ни Башчысыны Парламентте эм оюд оргналада келечиси Мадина Дышекова, Зольск районун таматасы Руслан Гатов, депутатла, районун элдерин таматалары да къатышхандыла.

Кенгешни алпында уа къонакъла Белокаменское элли орта школунда болгандыла. Анда бюгонлюкде 86 сабий окъуйду. Учрежденинда билим беруиноу бийик даражада бардырырча битеу онгла къуаралгандыла, турлю-турлю кружокла ишлейдиле, спортзал, ашхана бардыла, котельняда энергияны ангъан технологияла хайырландыла. Къонакъла осал, оюла турган мекамладан адамлары кечюрюк жаны бла программаны чеклеринде жангы оюле коллу болгъан 44 элли къалай жашгъанларын да кергенди.

Ызы бла парламентарийле элли администрациясында болгандыла. Мында алагъа Зольск районун башчысы Руслан Гатов тубегенди. Аны айтханына кере, бытыр Белокаменское «Бек иги муниципал къуаралу» деген конкурса

хорлагъанды. Эл артыкъ уллу туюлюдо, анда 619 адам жашайды. «Ол гиче болгъанына да къарамай, адамлары социал излемлерин толтуруугъа онглары болуугъа тийишлиди. Биз а ол жаны бла къолдан келгени тебиз», дегенди ол. Жанатайлы Салим элдеге, шахарлагъа барып, аланы халлары бла шагъарейленуу артыкъла магъаналы болгъанын чертгенди. «Парламент былай тубешиуени терк-терк къуарайды. Жеринде бардырылган ушакъла адамлары жашау халларын керюрге, жарыуларын бирирге, аладан къулууну жолларын белгилерге болушайдыла», дегенди ол.

Законодательство, къырал къурулуш эм жер-жерли самоуправление жаны бла комитетни башчысы Борис Мальбахов, сёзге къошула, жеринде власть органлары ишлерин къурау вопрослагъа

аталып, законла чыгарыуучу органда жыйылула, тубешиуле дайым да къуаралгъанларын чертгенди. «Бу вопрослагъа энци эс бурлуурга тийишлиди. Жер-жерли самоуправленины къыралчылыгы социал ырыскы-экономика жаны бла айналыууда онглары уллудула. Алай, жарысуугъа, шендоу ала ахырда хайырланымайдыла», деп белгилегенди депутат.

Борис Мальбахов Парламентте жыйылулада эллини асламында кемчиликле, адамлары жашау халларын ачыкъланганын да айтханды. Кебюсонде ала жеринде власть органлагъа салынган борчлары толтуруугъа ахча болмагъаны бла байламдыла. «Аны эллини башчылары бири къалмай барысы да айтайдыла. Ол а федерал законун жашауда бардырыгъа чырмайды», деп къошханды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Байлампыкъла

Жууукълукъну аллеясы

Кеп болмай Къабарты-Малкъарны бла Шимал Осетияны табийгъат байлыкъла эм экология министрстволарыны келечилери Бесланны 8-чи номерли школунда шуёхлукъну аллеясын салгандыла. Шимал Осетияны табийгъат байлыкъла эм экология министри Чермен Мамиев терекчиликле быыл орнатылгъанларын магъаналы ише санагъанын эмда

аллея миллетлени арасында шуёхлукъну белгиси болгъанын белгилегенди. Къабарты-Малкъардан келтирилген элли къыйын терекчилик орнатырча профилли министрстволаны, Правобережний районун администрациясыны келечилери, ветеранла, школчула эм башхала да къатышхандыла.

Информагентстволаны материалларына кере.

Жыйылыу

Ёмюрлюк тизгинлени юлгюлеринде жашауну, къууанчны, жарысууну сезиу

Къабарты-Малкъарны Гуманитар тинтиуле бардырыган институтуну алимлери закыйибиз Къулуиланы Къайсынны 100-жыллыгына жораланган жумушлагъа тире къатышхандыла. Бу кюнде уа, соғышилгъан институт кеси къурап, «Къулуиланы Къайсынны чыгармачылыгы дунияны суратлау культурасыны контектинде» деген ат бла Буряеоссей илму-практика конференция бардырылганды. Анга илму эм жамауат кулукъчуларыбыз, аспирантла, магистрантла да къатышхандыла. Къонакъла уа Шимал Осетия-Аланиядан, Итушетиядан, бирси жерледен да келгенди.

Жыйылганлары алпында селеше, къонакъбай институтуну директоруну орунбасары, филология имулананы кандидаты Махийланы Людмила залдагы аламан алай магъаналы конференцияны ачылууу бла алгышылап, аны ишине жетишим тежегенди. Ызы бла сёзюу Россейни имула академиясыны бизни республикада арасыны председателини къулулгун толтургъан Улакъланы Махтите бергенди.

Ол а Къулулу улуну чыгармаларында тау суучукъну таушуу эшитилгенин, къаланы деменгиликлери керюнгенин, туугъан журтта, аны тилге чекис соймеклик, аланы багъалау да сезилгенин чертгенди. Аны ахыр киталарындан биринде – «Адам. Кынатлы. Терек» - ол къыйматлагъа авторну кез къарамы ботюн бегирек ачыкъланганын белгилегенди.

Махти Зейтунович Къайсын бу мекамда кеп жылланы ишлегенин эсгерте, аны адамлыкъы ышанарыны юсюринден да айтханды. Институтну коллектив поэти жашау эм чыгармачылыкъ жолларын тинтгенин ашы шартха санай, назмуучу къызы Жанна бу жаны бла аслам

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жер-жерли самоуправление органлары даражаларын кётюрюрге, онгларын да кенгертирге тийишлиги

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Комитетини башчысы дагыда элини айныгында аны таматасына магынасыны жусунден да айтканды. «Муниципал кыралык уну башчысы кемчилликке, жарсуулары кимден да иги биледи. Адамланы иш бла жалчытуу - артыкыда магыналанды. Бу воспроса да элени таматалары тири болурга, башламчылыкка этерге, аланы власть органлагы билдирдирге керекдиле», - деп чертегени ол.

Белокаменскоени башчысы **Хасет Абидов** 131 номерли Федерал законун толтурганда тобеген чырмаулары юслеринден билдиргенди эмда аладан кзутууну жаны бла предложениятла да бергенди. Аны акылына кере, элге финанс жаны бла жалчыткакыс болуп ючюн, кеслерини файдлары болурга тийишлиди. «Жер-жерли бюджетле тюшген налогланы елчемлерин кебетирге керекди», - дегени ол.

Хасет Абидов арт жылда элде толтурулган жумушланы юслеринден да билдиргенди. Аны айтканына кере, Белокаменскоени эл мюлке жаралуу 4436 гектар жери барды, шендио ала барысы да кабырландыла. Тиге эи орталык бизнеси айна тыгуа эни магына бериледи. Анда торлю-тор-

лю иели 79 мюлк барды. Ток, газ, суу бла жалчытуу жумушла да кереклисича толтурулдыла. Былтыр Молодежная орамда суу ызла тартыгандыла, эски быргыла алышынгандыла (2450 погонный метр). Келир заманда уа Крайная орамда суу ызланы жангыртырга белгилениди. Эл чал бла толусунай жалчытылынды. «Энергоресурслары заманда телу воспрос контролдады. Борчланы кетериу, телу дисциплинаны игилендирюу жаны бла комиссияны кзууму казыйб көрюлгенди», - деп билдиргенди ол.

«2013-2017 жыллада эм 2020 жылга дери элени ышангылы айныгы» федерал программа да толтурулды. Аны чеклеринде 9 жаш специалист жашау болупларын игилендиргенди. Энтта беш юйор программага кийирилгенди. Юч эм андан да көп сабылери болган эки юйорге жашау журт ишлетирге хахсыз журт мушю берилгенди. Биогюнкюде уа энтта 4 участканы кадастр паспортлары хазырлана турды. Алада битеу тийишли инфраструктура барды.

Эни эс эли тазалауга, салуук саклау, билим берюу учреждениятланы кереклерин жалчытууга, жаш телюню юретиуге берилди. Абидов проблемаланы юслеринден да айтканды. Белокаменскоени маддани

ят юйю жокду. Элчилени солгулары кзурау бла библиотека керешеди. Дагыда спорт майдан да керекди. Эни админстрациясы объектени проект-смета документлери хазырлай турды.

Сарбашланы Светлана, севге кюшула, көп магыналаны жумушла толтурулганларын белгилегениди. «Эл гитчикиди, мында кашаганланы жарсууларын билген тынчды. Власть органла элини айнытууда кюлдан келгени этедеди. Налог базаны кебетирюу жаны бла мадарла толтурулдыла, алай онгла энтта бардыла. Сөз ючюн, жерлени кадастр асепге салырга, жеринден телдирилмеген объектени иелерин белгилерге да болулкуду», - дегени ол.

Жыйылыуда бардырылган ушакыны кезиюнде торлю-торлю воспросла сюзюлгендиле. Парламент депутатлары уа жер-жерли органлада коллегаларыны жарсууларына, ала ишлеринде тобеген проблемалага тынгылагандыла. Кыска айтканда, жыйылыу хазырлы болганды. Аны кезиюнде этилген предложениятла эсгертиуге кийирилгендиле.

Депутатла тобешиюну чеклеринде айрычуулары приёмба алгандыла. **КьМР-ни Парламентини пресс-службасы.**

Ёмюрлюк тизгинлени юлгюлеринде жашауну, кыуанчны, жарсыуну сезиу

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Салих Ибрагимов да, Кыайсыны бла кыбартылы жазуучу **Алим Кешокову** шүбүлүктүрүню юсонден айта, аны ниет ачыктыкты белгисини колго со болганын аныкташды. Айдай да кеси фиософча Куллий улуну чыгармаларыны ол жаны бла терилкилерин чертип, аладан бирини да эшиттиргени. Закимин жашууну эм чыгармачылыгыны жооу бла көп жерледе сөйлешенин, сегиз томну, 120 статьяны да хазырлаганын билдиргенди.

Жазуучуларыбызны созууну правленин башчысыны орунбасары **Юрий Хагазитов** да, ол сөзлөгө кюшкү, эки белгиле адамны шүбүлүктүрүню сагынганды. Заман ток-

хар замандача, ариу өлгөшгени. Узакладан келген кыонакылага, тобешиюну кыураганлагы да ыразылыгын билдирип, мемориал комплекс айтхылык позге соймеклинден жаратылганын айтканды. Аны ишлеринде халкы ырысына, билек кючю бла да болушук этгенин хапарлай, ол барысы да миллет акылманын кылай багылаганын ачыклаганын, көргюзтенин белгилегениди. Закий не заманда да кеси халкыны ёкюлю болганлай кыалгынын да чертегени.

Хадис Исроетович Кыайсыны «Трава и камень» деген кытабы кычанда, кыайда да бергисине болганын билдирип, фонд «Кулиевские чтения» назму окуулары 2011 жылы

нек аталганын аныкташды. Аны плиталарына чыгарма кылай сайланганларын, алада РФ-ни алгынынги Президенти **Борис Ельцинни** малкыр халкыны аллында кыгонюлок ючюн кенгиллик тилген сөзлери болганларын да билдиргенди. «Кыайсынга жоо атламкесини жумушун кылай бардыганын а Интернетте кыайго болуунун эсгерте, Куллий улуну назмуун да эшиттиргениди. Фонду иги кесек буклетини да институтга сауугага бергенди.

Россеини антропологларыны бла этнологларыны ассоциацияларыны Ингушетиюда регион бөлмюкюно (**Магас шахар**) келечиси, тарых имулану доктору **Зейнал Дзарохова** уа илму доклад этгенди. Ол акылманын жашуу, чыгармачылык жолуну юсонден сөйлөгө, аны жаланда Кавказга угуй, саулай жер жоокюно закий поэтине санаганын билдиргенди. Аны аты республикаларыны ара шахарыны орамлардан бирине аталганын да айтканды.

Ингуш халкы аллай айтхылык назмуу, ашы да адам аланы киеулерин болганын бла ёктемленгенин да жашырмаганды. Миллеттерине «кыуна» деген анылам болганын, ала аны магынасына дагыда жигиткини, кишиликни, закийлики да кийиргенлерин билдире, таулу поэти да атын сагынганды. Бу сезню хазырланып, алай хурметтегенерин айтканды. Ол да, назму окууганын элени тизмесине кюшулуп, таулары тийресиине ала да жашаганынын черте, ариу сурат, кытагла, журналла да сауугалаганды.

Кыонакый институту малкыр адабият бөлмюкюно илму кылукусуу, филология имулану доктору **Биттирланы Тамараны** кыайтылы докладына тынгылауу да сейр эди. Ма аллай кезиюнде аныкыла, акылманын юсонден не көп эшитсенг да, ботон байкылана барганыны. Тамара Шамшудиновна Эфендианы Салихо бла Тегулану Хадисге да бу тема бла байланыш этген ишлери ючюн ырызактыгын билдиргенди. Алгаракыда Мюзика театрыбызда да Кыайсыны 100-жылгытына аталган ийгерини магыналыгынын айтканды. Докладыны кезиюнде уа, поэти жашау, чыгармачылык жолунда сора да, аны бирини кытапларыны, назмуучуа союуочу, сауугага бла белгиленген

Улакъланы Махти.

кезюлерини, адамлык ышанларыны юслеринден да хапарлаганды. Ингушетиюдан келген поэт **Мусса Яндиев** а биогюнкюде кыайсы халкы да Куллийланы Кыайсынга, Расул Гамзатовча эм көп бирисине назму чыгарыбыз энци болушукудула деген сагышыны этгелерин чертегениди. Миллетте алачала туур, ёсер ючюн да ол кесини кзуурет берген ёз тилин сакларга, кызындан келген телюлерине аны кюйретирге, ала аны сюера эм анда сөвшюрю да этерге тийишлигин белгилегениди. Ол жаны бла Мечлыны Кзымини сагышларын колгоге келтире, аны назмуун артистден кем кылай окугуяныды. Республикаларында закийбизини 100-жылгытына бла байламы аслам иш этилгенин, шахарлада, элдеде кермончле да ачытыларын билдире, институту библиотекасына кытагла бергенди.

Конференцияны кезиюнде илму доклады бла дагыда келге сөйлөгөдиле. Ариу келгенге «Вселенная Кайсына» деген ат бла поэти жашууну эм чыгармачылыгыны юсонден видеоматериаллага кыаргыга оңт тапкандыла. Ызы бла ала ишлерини секциялага юлешинип бардырылдыла. Алагы уа аспирант, магистрантла аслам кыатышханлары бла бирге, тобешиюну тат кыурагынын эм бардырылганын, алилле сөйлешген темаланы да кыайтылыла болганыларын чертичанды.

МОКЪАЛАНЫ Зухура. Суратланы ХОЛАПАНЫ Марзият алганды.

тарсуу эса барганылыкка. Куллий улуну назмуларыны магыналаны ботон терен болганыларын айтканды. Аны тизгинлеринден юлголке келтире, ол жашууну, дуняны, кыуанчны, жарсыуну да кылай сезгенин литературоведча аныкташды.

Бладкавказны илму арысандан келген **Диана Сокоева** уа, ала да керлерин таулары тийресиине жашаган халкыга санаганыларын белгиле, тайыбаты ол эм ариу затыны юсонден Кыайсыны поэзиясында аламан айтхыларын чертегениди.

Бизниче, адам саны аз болган миллеттеге, аныча уллу поэти ёсдоргенин кыайтылы сагына, малкырлыла бла бирге анга ёктемленгенерин билдиргенди. Ызы бла илму-излем институтларында басмаланган журналланы сауугага берип, аны изданилганына статья хазырлагы кыайтылганды. «Кыайсынга жоо атлам» фондуи председатели **Тегулану Хадис** да,

нобринде Эл-Тобюнде биринчи кере башлаганын да айтканды. Андан бери ала жыл сайын да бардырылып, анга дуняны бирси жерлеринде да кыатышдыла. Сөз ючюн, быыл майда Гималайда Мера тау тепеге **Емельзаны Абдул-Халим** фондуи байрагы бла чыкканды. Анда таулу поэти назмулары да эшитилгендиле.

Жазуучу, аскер офицер **Сергей Еремеев** а малкырлыпаны адет-терелери, культураларын, поэзияларын да кы сойлогенин, сагышылганын фондуи иши бла да шагырей болганын газетини энциге дери да билдире турганды. Ол а, акылымынызы журметлеп, Минги тауга ёрлегениди эм анда «Мамырлык эм кыуаны сизге, саула» дегенини окуганын. Ол сөзге эртеден бери халкыны аузунда айтууга бурулуп кыалганын да чертегени Тегу ул. Дагыда, фондуи ишени юсонден айта, мемориал комплекске алай

Оюмларын, предложенияларын айткандыла

Быйылгы жыл Россеиде Экологияны эмда энци кыорууланган табийгат тирелени жылына санадыла. Бизни кыярдада биринчи запведник кюурагына да быйыл 100 жыл толганды.

Бизни запведникке саулай дуняда окуяна болмаганына байдыла эмда сейрликпиде. Алада адам улуну аягы басмаган тиреле, таула, суула бардыла. РФ-ни Кызыл кытабында болган кыанатыланы бла жаныуарланы 80 проценти да быйыл жерледеди. Көп болмай Кыабарты Малкырны Бийик туу запведниктинде сагынылган юннеге аталып «Энци

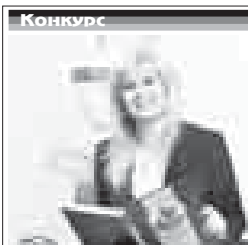
кыорууланган табийгат тиреле эмда Кыабарты-Малкырды биология башхалыкканы саклауда алааны магынасы» деген темага «Тёгерек стол» бардырылганды. Аны ишине республиканы Парламентини, Жаматуу палатасыны, КьМКУ-ну, КьМКАУ-ну, Табийгат байлыкка эм экология министрствонун, Бийик туу-геофизика институту эмда талай башху учрежденианы бла ведомствону келечилери да кыатышкандыла.

Алгача запведникни башчысы Газдаланы Мухтар бу учрежденианы ишени юсонден кыска айтканды. Ызы бла сагы-

ынылган теманы юсю бла бир неча адам да сөлөшгениди. Жыйылыуга кыатышханла бир-бирлерини оюмлары бла шагырейленгендиле, запведникни ишин игилендирюу жаны бла предложениларын да туура этгендиле.

Андан сора кыонакыла «Россей, мен сени табийгат ариулуукларыны сюем» деген кермончле кыараган эдиле, андан сора уа Х. Т. Маламусовуну «Кыабарты-Малкырны чыпчыктары» деген кытабыны презентациясында болгандыла.

Басмагага **УЛЬАШЛАНЫ Мурат** хазырлаганды.

Уста оноучуланы санына кюшулуп муратлыгы

«Деловая Россия» - Битеуроссей жаматуу организацианы бизни республикада регион бөлмюкюно келечилени шендио саулай кыярдада бардырылган «Тидери Россеи» конкурса кыатышдыла. Аны юсонден бизге организацианы регион бөлмюкюно специалистлени хазырлау жаны бла комитетини таматасы Елена Москаленко билдиргенди.

Бу кюяледе бизни адамларыбыз конкурсу биринчи кесигине кыатышдыла. Андан ётоп, финалга жетиу, ызы бла уа хорлау бек уллу онгла береди хар кимге да. Ол себептен биз да аллай амалны ычындырмакка керешгенбиз. Кыярлау жаны кез кырамлары болган, тутхан ишлерин билген оноучула бек керекчиде - дейди ол. Конкурсуну дистанцияла амал бла сайлау кезюунден сора хар федерал округдан 300 адам сайланрыктыды. СКФО-да аланы тобешюулерини 10-13 декабрде Платигорск шахарда ётериди. Ызы бла сау кыярдадан 300 адам Москвага чакырылгыктыды. Экспертле аладан грантлага тийишли жоозоосон сайлардыла.

Алай бла хорлаганлагы бир шылны ичинде билгилерин ёсдорюн оң берилдикте. Ала Россеиде атлары айтхылан политика, кыярал топулукчула, белгиле компанияланы топ-менеджерлери бла да тобешилгендиле.

Елена Москаленко да Кыабарты-Малкырда бу конкурса кыатышгырга тауек болганылардан бирди.

Кыадар былай ол бергенде, аны хазырланып жарамас. Ол адманы усталууны айнуучуа болмаганыча уллу, себеплик этериди, - деп оймалды ол.

ТАПЛАСХАНЛАНЫ Аминат.

ДЕПУТАТЛА ИШНИ ЮСОНДЕ Ол дайым жамуат бла биргеди

Газаланы Байдуллахны жашы Масхутну республикалы эмда район даражалда бардырылган ишледе терк-терк керюрге болушукду. Ол КьМР-ни Парламентини депутатыча да, кишилеп, аланы жарсууларына, кайгыларына тынгыламай, эс бурмай кюймайды.

Ма мен кесим билип окуяна Хасанидан бир неча адам жол халларинда теркеле, бийик ёсюп, жел урганлай, ток ызыны бир жер жетдирип, андан да жилтинле тыгерекке жайыла, жыла, машина бла да жюргонгенин жашауларына кюркуу салып турганыларын анга жарсып билдиредиле.

уум адам болуп КьМР-ни Урунуу, иш бла жалчытуу эм социал кыоруулау министрствосуну Четем районода органлан психоневрология интернатина барганыларинда, мен да болганыма биргелерине. Ала ары кишилеп, татты ашары ладан сора да, 500 шеша таза гара суу илген эдиле.

Бу огурулу ише Масхут, ЛДПР партиядан нёгереринден да тизеди, предпринимательлени да кюшады. Шүбхалары, танышлары уа аны бек кёндюуде. Аны адамла тартыладыла, журмет этедиле, сёзюне кыярдыла.

«Башкалга, ботонда карткынуу сюзуга, болушанын, эс

да кыуумуна киреди. Алай ол кабинетте олутуруп туруучулдан тоюндюдо, дайым да жамуат бла биргеди. Кимге иши, кимге кыоюлган, кимге законун аныгылау бла болушуды. Аны эки бийик билими барды - КьМКУ-ну эмда РФ-ни МВД-сыны Ставрополь крайда юридикский институтун бошаганды.

Болсада ишлеа 1984 жылда Нальчикде М. Горький аты кыярал драма театрта башлаганды. «Доинск» турист базада да талай жыл урунганды. Ишине жууалпы кезден кыараган жашны МВД-га кзуулук этерге чакыргандыла. Бийик ёсюмлюк, менг жууурунун, спорт бла да кыаты керешкен Масхут ишледе кзуулук этерге турган кимбиз эди.

Не заманда да боюнуна салынган борчун айлысы тамалларга юйренген жашны чекленген жууалылыгы болган «Анатолок» обществону юридикский службаына таматкага салдыла. Алайда талай жыл ишленген сора «МАТВ и К» ООУ-ну директоруну юридикский жаны бла орунбасары болады. 2014 жылдан бери уа «КОД» «РО-СОХРАНА» обществону баш директоруну Газа ул кыайда ишледе, кыайда болса да аныштыла таматасына айып келтирмегенди.

ХОЛАПАНЫ Марзият.

Бурунгу Гиляч шахар

Азгыры
Аллы 3-чю бетдеди.

Мен анга нек келгеними халары айтдым. Ол, кеп сагыш этмей, китап тапкасындан «Материалы и исследования по археологии СССР» деген чыгарманы алды. Анда белгилли алим-кавказовед Т.М.Минаеваны «Археологические памятники на реке Гиляч» деген статьясын көргүздю. Аны суратлары, шартлары да барды.

Анда айтылганга көре Каспий бла Къара тенгиздени араларында жашаган халкыла бурун заманладан бери бир бирлери бла байламлык жороткендиле. Ол саянда Ногъайны адамлары бла да. Къобан эм Зеленчук череклени өрге жанлары тарых магынасы бла Шамал Кавказны бек сейир жерлеринден бирлериде.

Адилме оюм этгенге Къере, Алапинаны маданият аралыктыктарында бири былайда орналганбы. 1939-1940 жыллада Ставрополь крайда музейни кыулулукчулары

бу тийрени тинтирге кирешкендиле. Ол заманда технология бусагъатда кючю болмаганын, анализлени, экспертизала бардырган аппаратураны къарсысузлукларын эсге аласак, этилген иште улуу багъа берирчады.

Адинни алгъан заманларын, килисалары болгъанларын кесини илму иши бла бегитеди. Кесини статьясында Улуу Зеленчук, Теберди, Чууана сууда тюбеген белгилли къалалардан сора да, Гилян сууну онг жагъасында бир атлы шахар тюпден 10 километр къыбыла жанына кетип, Улуу Зеленчук сууну чыккыган жеринде, Эски жорто (Старое жилище) өзенде, Къала Сырты тауда, Алыгъта черегинден узакъ шахар Индия сууну баш жанында гитче килисаланы оюлгъан мурдорлары табылгандыла деп жазды. Была Къара Тенгизни кюн чыккыган жагъаларында табылганын килисала ишленгендиле.

Архитектура жаны бла былай ушаалык килисала барысы да бир

кезиледе ишленгенине шагъалыкды. Шамал Кюн батхан Кавказда ол кезиуге христиан динни Византия халда жайыу кызыу баргъан бу археология затла тарыхы тюз келишди. Н.Х.Кулаковский XI ымырно алында алапта христиан динни алгъандыла деп жазды.

Быйлада рум харфлары бла ташны оюсонден да айтырга тийишледи. Бу зат алапта алапны мурдорунда кесирини жазмаларын кыурагъандыла деген оюму бегитеди. Ташны оюсонде адамланы кийик эчкиле эмда буулгага угуа баргъанларыны суратлары да сакълангандыла.

Бюлюкюжде Гилян шахар топ Дуут казакни курамында Тебердиде къарал табиэгъат биосфера запоевдикге кире. Ол сөбелден къырал жанындан жакълык табады.

ГОЧИЯЛАНЫ Аскер, КЪМР-ни ин ишлерини сыйлы кыулулукчусу, журналист, отставкадагы полковник.

ЗАМАН

ЭРКИН ТУТУШУУ

Жетишимлерин закыйге жоралагъандыла

Къуилылары Къысынын 100 жылдыгына жораланып, Чегемде Спорт двореде эркин тутушудан төрели эришу кыуралгъан эди. Аны кыууанчы халда ачылууна поэти жашы Ахмат, Чегем районно администрациясыны башчысы Артур Текушев, КЪМР-ни Парламентини башчысы орунбасары Жанатайлы Салим, тийрени жер-жерли самоуправление советини башчысы Хасанчи Одижев, районно администрациясыны келечелери, белгилли спортчула келген эдиле.

Турнир 2001-2002 жыллада туугъан спортчулары араларында бардырылганды. Анда «Хасания», «Огъары

Малкъар» эм «Къашахату» спорт клублада жарау эткен жашла да тутушандыла. Алтын майдалы Заниколяны Марат алганды. «Кюмошлени» Лелюкаляны Къзим бла Созайлыны Ибрагим къытхандыла. Баллиданы Амир, Гузопаны Апан, Тасыланы Магомед, Биттирлыны Апан, Созайлыны Руслан, Ахмат Кожухов доммакъ майдалла кыолу болгандыла. Алапы тренерле Ахметланы Солтан, Ажоланы Юсюк, Исмайыл, Азамат, Ибрагим, Мисирланы Эндар бла Илияс, Къарчаланы Рашит, Заниколяны Азрет, Мамбетланы Илияс кийретедиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ
Зульфия.

СПАРТАКИАДА

Саны сауну жюреге жоралагъан ток

Талай жылны ичинде Элбрус районно окуучуларыны араларында бардырылгъан спартакиадала биринчи жер ючюн 5-чи номерли гимназия бла 1-чи номерли лицей корепти тургандыла. Алай алапы акъууларын акъуулары Тырныаууну 3-чю номерли шолпу да жетгенди. Бусагъатда ол алы окунады – спортну алты тюрлюсюнден кыуралгъан эришуледе аны командасы биринчи жерге чыкмай къалмады.

Окуучуларыбыз жетишмилли болупларына дайым къайгырабыз, - дейди отуз жылны физкультурдан устаз Лидия Шабеева. – Эришулеге къатышыу сабилени чыныктырады, хорласала уа, келлери да кетюрюледи. Жарсыугъа, бусагъатда школлада спорт кружокла жокъдула, спартакиадалага борчул халда хазырламайдыла. Командада физкультурдан дерследе жыйышдырыладыла. Классланы араларында эришуле кыурайбыз, башаладан терк чапханлы, стол теннис, шахматла, футбол, волейбол, баскетбол иги ойнагъаны сабилени келечелери. Былтыр къызу жылда бардырылгъан спартакиадада биягыз 3-чю номерли шолпу командасы ойнагъан эди. Спортну хар кыйсында да, бютонда оюн тюрлюлеринде, ол эм кючюлени санына киритип, кеп балла жыйгъанды. Бу жол да аны кючюлден тишируу командасы бары да кытханды. Ол да сейир туюлду – анда ойнагъанланы аспасыбыз Элбрус районно олимпияда резервли сабий жаш тлепо спорт шолуна жоройдуле.

Анда тренер Хусейн Шугушеви, ол мында физкультурдан да устазды. Стол теннисде къызыла – биринчи, жашла уа ючюнчю жерлени алгандыла, шахматлада, баскетболда бла гитче-футболда да ала саугъа жерлеге чыккыгандыла. Жениги атлетикада да очкола кытхана бардыла. Алай бла шолда иги кесек кубокла бла грамотала жыйылгандыла, ала жангъа да спартакиадалада алынгъанлары да белгилерчады.

Сабиле хорлар ючюн, - дейди мектепни директору Хутуйлыны Любовь, - жангъа да физкультурдан дерсле, сезюсуз, азыкълэ этилие. Окуучула спорт школлада ишлеген секциялага жорюрге керекдиле. Биз шахарны тийишли махкемелери бла байламлыкла

жорютебиз, алада бизни व्यпускниклерибиз ишлейдиле. Ала спорт бла жореширге кюборек сабилни алырга, кыуилли халли окуучула бла ишлерге угъгай демейдиле. Жашларыбызны бла кыуларыбызны жетишимлерины ючюнден айтханда, ала, айхайд да, кыуандырадыла, ол санда грек-рим тутушудан тюрлю-тюрлю даражалы эришуледе ахшы керюмдюлери бла да.

Шолда «Урал Алподсиментли» деген байрам да төрели халда кыуалычууда. Анда жангъа да олимпиядалада, фестиваллада бла тюрлю-тюрлю конкурсларда хорлагъан угъай, спорт эришуледе да жетишмилли болгъан окуучулары алгъашлаидыла. Ол да сабилени жангы бийик керюмдюлеге итиндиреди, келлени кетюреди. Быйылгы окуу жылда спартакиадага окуучулары жангы тюрлю къатышарыбызды.

Спартакиада эришуледе саныллары болгъан абадан классладан да бардыла, - дейди Лидия Шабеева. – Алай биз аспас эс тогузуучу класслада окугъанларга белебиз: ала келлик эки жылда эриширикчиле, аны ючюн алапы жазырыл кюрюмдиринбиз. Сога физкультурдан битен устазла бириги ишлерге тийишдиле. Биз кесибизге спортда жетишмилли болдуруа улуу борчла салабыз, алапы азайтып жарырык туюлду.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий, СУРАТДА: Шолну спартакиадага къатышхан окуучуларыны къыууу.

Акция

Таматаланы келлерине жетгендиле

Абаданлары айны чеклеринде Элбрус районно социал болушлук бериу комплексинде жандауруу тюрлю акция бардырылганды. Эки айлыкны ичинде арада отузга жууку пенсиячы солуп, саулыклары да кючлендиргендиле. Алагы юч кер аштырча, багъарча, эм заманларын заууклу этюрюрча да тюрлю-тюрлю онгла кыурагъандыла.

Кийерине кетер юнде уа «Къалай жаш эдик...» деген концерт кергюзюлгенди. Анга тышындан къонакыла да келгендиле. Араны таматасы Этезланы Мажитни башчылыгы бла ишчиле, пенсиячылага жарык бетден тюбеп, тюрлю-тюрлю ашарыкыдан толгъан столлага сыйланарыга чакыргъандыла.

Байрамны республиканы Пенсиячыларыны союзу болушуп, Элбрус районда белемо бардырганды. Сыйлы къонакылы санында муниципалитетни администрациясыны башчысы орунбасары Арслан Улимбашев, тишируулары советини таматасы Ахметланы Мариям, урунуу бла урунуу ветеранларыны советини таматасы Къудайланы Мажит болгандыла.

Бизы бла Тырныаууну Къуилу улу атлы маданият юкюно келечелери алапат концерт программалары бла кыуручулары келлени алгандыла. Тамата тлепо жаш заманларыны жылры тансыкълап, артисте бла бирге жыр айтыуга къошулгандыла. Саулай айтханда, байрам жорек жытылуукда бла асыулыкда этгенди.

Анатолий САФРОНОВ, СУРАТДА: байрамны керюмюнде.

ЫРАЗЫЛЫКЪ

Полициячыла онжыллык сабийни анасына къайтаргандыла

РФ-ни МВД-сыны Нальчикде Управленийсыны ОГИБДД-сыны ДПС-ини 614-номерли экипажы республиканы ара шахарында кыулулук этген кезилеринде алагъа болушлук излей бир тишируу келгенди. Аны айтханына кере, онжыллык жашы нерлерли бла ойнаргъа кетип, юйге къайтмагъанды.

Полициячыла аны оюсонден терк окуна дежурнай бълюмге билдиргендиле. Алагы болушлукга ведомстводан тышында къалауарла бла патруль-пост службаны кыулулукчулары жетгендиле. Алай бла сагъат бла жарым да озгунчу жаш табылганды. Аны айтханына кере, ол ажалшып, тас болганды.

Жашны анасы полицияны лейтенантлары Гузиланы Азаматха, Мухамед Дударовха эмда кичи лейтенант Алим Бачкановха ырызанылгъан айтханды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

ИТИНИУЛЮК

Алда - улуу стартла

Жапупланы Расул Элбрус районно умуландыргъан жаш боксчуларынды бириди. Аны спортда улуу жетишмилли болдуругъа битен онглары барды. Ол Огъары Басханда тууганды, бусагъатда анда шолда окуу турады. Бу зат бла жорешип жетиш мундан алгъа тренер Хаджиланы Тимурда башлаганды.

Расул биринчи эришулеринде – тренер Мурад Дышкелуну бла спортну устаз Текувалы Маратны хурметлерине бардырылганы битенукарлы турнирде – окууна хорлап, атын айтырганды. Андан сора да, къатышхан эришулерини барысында да алчы болганды неда саугъа жерге чыкканды. Жаш боксчу Саулангъан кючлени бла «Динамо» спорт обьектосунда биринчилеринде хорлагъанды, былтыр Анапада бардырылганы битенурсовет турнирде да экинчи болганды.

Алай аны эм улуу эришулери Россейни арт кезиуде кыуралганды.

деген соруубузга жууап бере, ол арбитрге хар заманда да тюз чыгармагъанларын айтды. «Сермешти къытханымы билеме, алай судья уа къаршы спортчуну кюлюн кетюреди», - дейди. Тренери да, судьяла жалгъан оюнула этгенлери, алыкха бу проблема кыруулулмагъанын белгилеп, аны селерине шагъатлыкъ этеди.

Алай бла, спорт бла жорешип, эришулеге къатышып башлагъаны, Расул 117 сермеш бардырганды, аладан 108-де хорлаганды. Аны алыкха кеп улуу стартла сакълайдыла, ол да алапы хар биринде хорларга итинирини чертеди. Бусагъатда анга 16 жыл болады, 11-чи классдады. Шолну бошагъанлай Санкт-Петербургда спорт факультетте кириге сюеди. Мураты уа, Россейни чемпионатында хорлап, профессионал боксха тюшергеди.

Анатолий ТЕМИРОВ, Сураат авторунду.

Болум

Энчи аппаратны болушлукъуу бла

Ючюнчю ноябрде Чирик келде Москвадан келген дайингичи багыч өлген эди. Аны республикалы кыутаруучула чыгъаралмагъандыла. Ала 20 метрден эншиге тюшпалмай эдиле.

Жарсыугъа, бизни тийишли аппаратларыбыз жокъду. Аны ючюн водолазларыбыз 20 метрден теренге тюшпалмайдыла, - деп белгилегенди РФ-ни МЧС-ини Элбрус излеу-кыуаруу отрядыны «Нальчик» белемоюно башчысы Гюлюялыны Мухаммат.

Ол сөбелден республикага телеуправленийы «Фалькон» аппаратыны келтиргендиле. Аны болушлукъуу бла алты специалист излеу ишлени андан ары бардыргандыла. Бир къауум сагъатдан аппараты халыгы бла багълангъан дайверини оюноу табып чыгаргандыла.

Эсмигъе салайык, Чирик келде бу былай биринчи болумду.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

УЧРЕДИТЕЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЛАНЫ Нахабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЫЛАНЫ Борис (жууаплы секретары),
МОКЪАЛАНЫ Зузура
(белемоно редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима
(белемоно редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору примойни - 42-63-01.
Баш редактору орунбасары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретары - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62, Корресптор - 42-63-52.
РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЛЕРИ:
Полистика эм право - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Культура - 42-66-76.
Социал ишче - 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучууна бла байламлыкла жорюктюу эм жазылыш - 42-37-94.
Энчи корреспондент - 42-68-72, Тилмачла - 40-28-97.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къызыгъ жорюгмебин.
Кюп жазмактагы речени этимейби эм ала арга къайтарымайдыла.

Газетте басылганын материалда айтхандан оюмла редакцияны оюму бла келешимге болушлукъуу. Ала айтхандан хар зат ючюн

Россей Федерациясыны Басманы юсөдени законуна тийишлилик материалды авторлары жорушлукъуу.

Редакция авторлардан 400 гетик тыгизден (машина бла жазылганы 5-6 бет) кетюно аймады.

Газет Басманы эм асымагы информацияны эркинликтери кюрулууу юму бла Къабырга-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрде регистрация этгендик.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс — 51532

Газетти басмакта «КамР-Мена» ГКУ-ну компьютер службабы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Газетлени ислерине тапдыруу ючюн КЪМР-ни почта сызыны федеральный Управленийы жууалды.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетлени Россияда сатыу ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер обьектосу жууалды.
Телефон: 42-49-34

Номерге графике кере 19:00 сагъатда кыол салындаы. 20:00 сагъатда кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ
ЧЫГАРЪАНЫ:
Кульчаланы Зульфия - жууаплы редактору;
Кучукланы Сафият - жууаплы секретары орунбасары;
Зезаланы Лида - корректор.

Тиражи 2100 экз. Заказ № 1450
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ НЕГАТЕЛЬНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспек, 5.
электрон почта:
elbor_50@mail.ru